

B R I E F

V A N

C. A A N X.

Q V E R D E

B R I E V E N V A N A. A A N Z.

T e A M S T E R D A M,

Bij J. T E N B R I N K, G E R R I T S Z.

1 8 1 5.

Quam multi, C. Caesar, essent de victoribus,
qui te crudelem esse vellent, cum etiam de vic-
tis reperiantur? quam multi, qui, cum a te ne-
mini ignosci vellent, impedirent clementiam tuam,
cum etiam ii, quibus ipse ignovisti, nolint te
in alios esse misericordem?

CICERO pro Q. Ligario, 5.

B R I E F

V A N

C. A A N X.

WAARDE VRIEND!

Zeker hebt Gij, even als ik, met ongenoegen, den brief van A aan Z, (*Leyden*, bij L. HERDINGH en *Zoon*) gelezen, strekkende, om dus genoemde *Franschigezinde* Hollanders in het hatelijkst daglicht voortestellen, en bij Vorst en Volk verdacht te maken. Doch even zeker heeft de brief van B aan Y, (*Leyden*, bij A. en J. HONKOOP), in welken de redenen

van

van A. uitmuntend wederlegd worden, U niet minder, dan mij, behaagd. Ik zoude in die wederlegging volkomen berusten, indien niet de strekking van A's geschrifft mij in dezen tijd zoo uiterst gevaarlijk voorkwam, dat ik het noodig acht, daarover nog het een en ander kortelijc te zeggen.

Onder de zegeningen, die de tegenwoordige verandering van zaken ons aanbrengt, is een der voornaamste, dat die algemeene verzoening van alle partijen, welke wijze en eerlijke mannen, bij omwentelingen, zoo dikwijls te vergeefs hebben aanbevolen, nu van zelve uit den loop der gebeurtenissen ontstaat, en door de Vorst, wiens edel hart tot zachtheid genegen is, zoo uitdrukkelijk bevestigd wordt. Deze uitkomst maakt de jongste gebeurtenissen voor ieder waar Hollander dubbel dierbaar: wij zijn niet alleen van de versoeijelijcke en verachtelijcke overheersching ontslagen, maar wij

wij zijn tevens, wederkeerig door eene treurige ondervinding geleerd, van onze bijzondere denkbeelden over de inrichting van onzen staat terug gekomen, en vereenigen ons allen in dit hoofdpunt, dat Holland, als onafhankelijke Staat, door een' Souverein Vorst, onder de waarborging eener wijze Constitutie, moet en zal bestuurd worden, en dat WILLEM van *Oranje*, afstammeling van dat Doorluchting Huis, aan 't welk ons Vaderland, naast God, zijne verlossing van het vroegere juk te danken heeft gehad, die Vorst zijn zal. Gelukkiger ommekeer van zaken is in de geheele Geschiedenis niet bekend; en elke poging derhalve, om dit heilijk gevolg te storen, moet met kracht tegengegaan, en elke stap, schoon zonder een snood oogmerk gedaan, doch die dergelijk eene strekking heeft, moet aangewezen worden. De brief nu van A, als zijnde kennelijk van een' schrander man, die zeer wel weet, wat hij doet, en naar plan te werk gaat, behoort on-

der

der het eerste der opgenoemde beletselen van ons wezenlijk geluk.

Wat toch wil A? Hij *schijnt*, bij slot, slechts eenige weinigen te bedoelen, die hij bij name of anderzins, tamelijk duidelijk, te kennen geeft. Doch de geheele toon van zijn geschrijf bewijst voor elk, die geleerd heeft, zulk een toon te verstaan, dat hij een *algemeen* mistrouwen wil vestigen tegen *alle* die genen, die, onder de Fransche overheersching, in eenigen post geweest zijn. Wat zou hiervan, indien A gehoord werd, het gevolg zijn? Dit: dat, in plaats van dat algemeen en onbepaald vertrouwen, 't welk Vorst en Volk thans, meer dan ooit, in ieder openbaar Ambtenaar en bijzonder' persoon stellen moet, een zeker wantrouwen, gelijk aan dat, 't welk ons onder de Fransche overheersching bezieldde, zou plaats hebben, en wij in ieder, wiens lot hem te voren tot eenigen post onder de heerschappij van den

dwingeland NAPOLEON gebragt had, een' vijand der tegenwoordige orde van zaken zouden meen-
nen te zien. Is daarmede aan de weldadige strekking der heugelijke verlossing, aan de va-
derlijke bedoelingen van onzen Waardigen Sou-
verein voldaan ? Integendeel: zulk een toon is
nergens anders toe geschikt, dan om, met ter
zijdestelling van het hoogste doel, 's Lands
verdediging en onderlinge eensgezindheid, een
gisting en woeling in de gemoederen gaande
te houden, die, voor het grootsfe gedeelte
zonder bepaald doel, alleen in de handen van
woelzieke intriguanten dienen moet, ten einde
den grooten hoop in het geval te stellen, van
zijn vertrouwen aan zulke roervinken te schen-
ken, die, zich (als 't ware) tot Advocaten der
Nationale vrijheid opwerpende, en anderen met
smadelijke namen overladende, het Volk zoeken
diets te maken, dat zij alleen de mannen zijn,
van welke het Vaderland zijn heil verwachten
kan en moet.

Hoe

Hoe wenschelijk wäre het geweest, dat het Volk van Nederland, 't welk in de jaren der beproeving zoo veel gelegenheid heeft gehad, om den eerlijken Vaderlander, welken naam hij dan ook dragen mogt, van den eigenbelangzoeker te onderscheiden, zich nu geheel ontslagen had gezien van alle pogingen, om, in den toon der revolutionairen van 1795 en 1796, onder hetzelde wantrouwen, onrust en verdeeldheid te zaaijen. Daar hebt gij, mijn Vriend! het oogpunt, waaruit ik den brief van A. aan Z. beschouw, en ik zou mij zeer bedriegen, indien thans deze toon niet uit dienzelfden hoek wierd aangeheven, waaruit wij, in de genoemde jaren, zoo vele kreeten van vervolging en uitschudding der vroegere Regenten hebben hooren opgaan. De wijziging is naar de tijdsomstandigheden wel anders, maar het gevolg zou genoegzaam hetzelfde zijn.

't Is waar: naar de tegenwoordige form van bestuur hangt de keus tot eereposten alleen van den

den Souvereinen Vorst af; en deze zal zich door A. waarschijnlijk daarin niet laten leiden. Ook zal de waardige staatsman, die door Z. wordt aangeduid, zich, gelijk B. in zijnen brief te regt aanmerkt, wel wachten, om bij den Vorst als keurmeester van anderen op te treden. En dus zou het kunnen schijnen, dat de poging van A. noodwendig zonder eenig gevolg moet blijven, en dus zelfs belaaghe- lijk is. Doch de schrijver heeft te wel inge- zien, dat de openbare meening, ook onder eene Alleenheer oing, op den duur een' beslis- senden invloed heeft, dan dat hij gerekend kan worden, eene vruchtelooze poging gedaan te hebben. Het kan toch iñmers niet anders, of, wanneer het A. gelukt, de door hem ge- noemde of aangeduide mannen bij het algemeen verdacht en gehaat te maken, zulks moet ter kennis van den Vorst komen, die dan al ligt mede een wantronwen tegen dezelve opvat, of, ten minste, hen, om die algemeene verdenking;

min

min geschikt keurt, om zoodanige posten te bekleeden, in welke zij, ter goede waarneming van de belangen des Vaderlands, het algemeen vertrouwen bijzonder noodig hebben. Welke talenten hierdoor voor het algemeen belang kunnen verloren gaan, behoef ik U niet te zeggen. De poging derhalve van A. is, mijns oordeels, en in het tegenwoordig oogenblik, en voor het duurzaam geluk onzes Vaderlands allerverderfelijkst.

Is het daarenboven niet onedelmoedig, van de ongelukkige omstandigheden, waarin zich sommigen, 't zij dan door den loop der zaken, 't zij zelfs door gebrek aan vastheid van karakter, bevonden hebben om den Dwingeland ten dienst te moeten zijn, nu zulk een misbruik te maken, dat men de personen, die in een dier beide gevallen zijn geweest, nu aan de algemeene verachting prijs geeft? Hoe velen zijn er, (en mogelijk is A. ook onder dit getal,) die,

die, in dit opzigt, alleen daarom wij van zich af kunnen spreken, dewijl zij toevallig, of ook niet toevallig, geen aanzoek tot eenigen post gehad hebben!

— — — — *casta est, quam nemo rogavit.*

Hoe veel edeler is het, met de achtigwaardige Regering van Rotterdam, in derzelver Proclamatie van den 4den dezer, te zeggen: „ wij „ allen handelden verkeerdelyk, wij allen be- „ hoeven elkanders liefde en vergeving, onder- „ ling en wederkeerig — niet een was buiten „ schuld! ”

A. kon dit bedenken, en A. (indien anders de openbare meening, gesterkt door vele inwendige bewijzen van zijnen brief, zich niet vergist,) moest dit bedenken. Hij wist toch, hoe schadelijk het schermen met bloote woorden, het *declameren* in het wilde weg geweest is.

Hij

Hij weet, beter dan menig ander, hoe gemakkelijk het is, wanneer mett eene vrije drukpers heeft, zijne *bijzondere vijanden* in algemeenen haat te brengen. Hij moest dus, is hij inderdaad met de tegenwoordige orde van zaken eens, zijne groote talenten veleer besteder, om alle Hollanders op hun eenig waar belang op te wachten ter verdediging der herkregene onafhanke-
lijkhed, en ter zuivering van den vaderlandschen bodem van alle de nog aldaar overgeblevene Franschen: hij moest, met verzaking van alle bijzondere bedoelingen en personeele veete, alleen het waar belang des vaderlands in het oog houden en zocken te bevorderen, en daar door zou hij, van zijnen kant, kunnen wegremmen dat alles, wat men tegen hem, uit vroegere werkzaamheden, zou kunnen aanvoeren, om ook 'hein, niet alleen als min geschikt ter waarneming van eenige gewigtige

be-

betrekking, maar bijzonder als zeer gevvaarlijk voor te stellen in eenen tijd, waarin niets van datgene opgang kan maken, wat voor eenige jaren sommiger fortuin maakte, en ook het zijne, (in den eigenlijken zin van het woord,) gemaakt heeft.

Vaarwel, mijn vriend! verkiest A. nog meer in den vorigen geest te schrijven, ik zal hem verder antwoorden. Intusschen ben ik, enz.

G. 27 Dec. 1813.

C.